పూర్ణహృదయుడు

గోడపక్కని నీడలో బండి నిలుపుకుని ఆలోచనల్లో పడ్డాడు కొండయ్య. ఏమిటి ఆలోచిస్తాడు? గోకుల్‌రాం కంపెనీలో దణ్ణేలకు వేలాడే సిల్కుబట్టలూ రోజుకో కొత్త మోడెల్ చిన్నకారు అమ్మే కంపెనీ ఆవరణలూ సకల సౌకర్యాలూ వుండి కాలుకదిపి రోడ్డుమీద పెట్టాల్సిన అవసరంలేని బంగాళాలూ గురించి కాదు. అవి తనకి సుతరామూ అక్కర్లేదని ఏనాడో తీర్మానించుకొన్నాడు. అవును. పాపిష్టి గొంతెమ్మ కోరికల జోలికి తనెందుకు పోవాలి? జీవితంలో ఒక్కసారిగా యేదో అయిపోదామని స్వర్గానికి నిచ్చెన్లువేసి చివరికి యేమీ అయిపోలేక బోర్ల బొక్కలాపడే బాపతు మనిషికాదు కొండయ్య.

రిక్షాలాగే కొండయ్యకు యింత పూర్ణ తృప్తి, సహనమూ యెక్కడినించి వచ్చినాయి? --- పొద్దునే లేస్తే మనుషులందరికీ బోలెడు పనులున్నట్టే తనకికూడా రిక్షాలాగటం! కోడి కుయ్యటంతోటే లేచి సద్దెన్నంతో కడుపు నింపుకుని బరబరా నాలుగు బేరాలు సాగించుకొనే సరికి పన్నెండవుతుంది. సూర్యుడు నడి నెత్తి మీదికి వస్తాడు. కాళ్ళకి చెప్పులున్నా తలకి దట్టంగా గుడ్డచుట్టినా ఉష్ణం భరించ శక్యంగాకుండా వుంటుంది. ఇంటికొచ్చి మళ్ళీ తృప్తిగా భోజనంచేసి కమ్మటి కబుర్లు చెప్పుకుంటూంటే తియ్యటి కునుకు పడుతుంది. రెండు గంటలు దాటిదాటడంతోటే మెలుకువ దానంతటదే వచ్చి మళ్ళీ బండి తయారు, బేరాలు సినిమాలకు పోయేవాళ్లూ యితర వ్యాపారాలమీద. మహా ఐతే ఒకటో సినిమా వదిలేంతవరకూ తను రిక్షా లాగుతాడు. వచ్చిన డబ్బులన్నీ ఓసారి లెక్క చూచుకుని బండి అయినవాడికి అప్పజెప్పి దానితాలూకు అద్దె జమకట్టుకుని యింటికి, పూరిపాకకు చేరుకుని, నిద్ర-యిదీ వ్యాపారం!

దేవుడు మేలుచేస్తే-తనకు రోజుకు మూడు రూపాయలకు తక్కువయేనాడూ రాదు. ఒక్కోరోజు వద్దన్నకొద్దీ బేరాలు వచ్చిపడి పదిరోజుల సంపాదనా ఒక్క పూటలో వచ్చేస్తుంది. అన్ని ఖర్చులూ పోనూ రోజుకో పావలో ఆరణాలో ముంత గూట్లో దాయటం-అన్ని రోజులూ మనవేనా, ఏనాటికైనా అక్కరకు వస్తుందిలే అని.

ఎక్కడ పుట్టాడో ఎప్పుడు పుట్టాడో తనకి సరిగా తెలీదు. అపస్మారంగా పెరిగాడు. చిన్నప్పటినించి ఒళ్లు కాయకష్టానికి అలవడిపోయింది. శరీరకష్టం చెయ్యకుండా కంటికి కునుకేనా పట్టదనిపిస్తుంది. పెద్దవాడై మానవధర్మం కనక, కంటికి నచ్చింది కనక - తనతో సంసారం-సముద్రం అని చదువుకున్న పెద్దలందరూ అనే అడవిలో మెళుకువగా చేదోడు వాదోడుగా వుంటుందని నమ్మకం వున్న సుబ్బమ్మని పెళ్ళిచేసుకున్నాడు. దానికే యిద్దరి పిల్లల్ని కన్నాడు కూడా! సంతానం లేదన్న బెంగలేదు. జీవితానికి చింత అనేది వుండాల్సిన అవసరంలేదు మరి! తన కష్టార్జితం చేతే కుర్రవాళ్ళ అవసరమైన చదువులు చెప్పించి వాళ్ళ పొట్ట వాళ్లు పోసుకోగల మార్గం చూసిస్తాడు. సుబ్బమ్మ-అదీ తనకోసమే పుట్టి యింతదయింది! - దయ చూడబట్టికాని లేకపోతే తను యానాడు యింత నిర్విరామంగా వుండగలిగే వాడు కాదు. తనకిప్పుడు బాగా వయస్సు వచ్చేసింది. ముప్ఫయి యేళ్లు పైబడిన వయస్సు అనుకుంటాడు, రోజులు జీవితాంతం యిట్లానే దొర్లిపోవాలని వేయిదేవుళ్ళకు మొక్కుతాడు. భార్యాసుతులచేత మొక్కిస్తాడు. అట్లానే దొర్లిపోతాయి కూడాను!

బతుకు దెరువులోతనకేమీ సమస్యలులేవు. సాఫీగా నడిచిపోతోంది. తూర్పున తెల్లవారింది మొదలు మళ్ళీ తూర్పునే తెల్లారేవరకూ తనకేమీ ఢోకాలేదు. రూళ్ళకర్రలాంటి దివ్యమైన బతుకు తనది.

కొండయ్య ఆనందంలో మెరిసిపోతున్నాడు. అయితే అతని బుర్రకు అర్ధంకానివీ తెలీనివీ అంటూ కొన్ని విషయాలు మిగిలిపోతున్నాయి. అవేమిటో వాటి నిజస్వరూపం యేమిటో కూడా ఒక్కోసారి స్పష్టంగా తెలీకపోతుంది. ఏమిటవి?-రోజూ ఎన్నోకోట్లమంది ప్రజల్ని తనుచూస్తూవుంటాడు కదా, యేమిటి వీళ్ళకింత తాపత్రయం,ఆదుర్దా, తొందరా, వాళ్ళజీవితాలు యెట్లా సూటిగా నడుస్తున్నాయి? వాళ్ల మనసుల్లో దొర్లే ఆలోచనలేమిటి? రోజూ తన రిక్షాలో యెక్కిపోయేవాళ్ళ తరహా తీరు సంగతి సందర్భాలూ తనకి అర్ధం కాకుండాపోతుంటాయి. ఒక్కొక్కడికీ ఒక్కొక్క తీరు యెట్లా వొస్తోంది? అందరికీ ఒకేరకమైన అభిప్రాయాలు యెందుకుండవు? ఒక్కొక్కడి చరిత్ర తనకు తెలిసినంతవరకూ ఆలోచిస్తే యేమిటిట్లా యేడుస్తున్నాయి? బాధ్యత, సంఘమూ, సమాజమూ, ఆదర్శాలూ యిల్లాంటి మాటలు తను రోజుకు యెంతమంది నోట యెన్నిసార్లు వింటున్నాడు?

ఓ పెద్దమనిషి రిక్షా యెక్కేందుకు వచ్చాడు. ఆయన్ను చూస్తేనే కొండయ్యకు మతిపోయినట్లయింది. ఆ వాలకం అట్లా వుందేమిటి? డబ్బులు యెగ్గొట్టే బాపతు కాదుగదా! ''పోనీ-''అన్నాడు. సందు తిరగాల్సిన చోట ఆ ''మహారాజు'' లే చెబుతోంటారు.

పదిగజాలు పరిగెట్టింది బండి. ఎవరో వెనకి నించి పిలుస్తున్నారు. కొండయ్యని కాదు, కాకపోయినా తను ఆగాల్సి వచ్చింది -''ఏయ్, అపు నిన్నే...ఆ, రారా,సుందరం, ఏమిటి యిక్కడున్నావు? నీకు నిన్ననే ఉత్తరం రాశాను అందిందా? ఇంటికి వద్దామనుకుంటే యేమిటో పనులు. గడ్డంగీయించుకుందామన్నా తీరుబడి కాదు. చెప్పుమరి!''

ఆ సుందరం అన్న మనిషి యేమిటో కథలాగు దబదబ చెప్పేస్తున్నాడు: ''అత్తయ్యకు వుబ్బసం మరీ యెక్కువైపోయింది. గోవిందం పంతులుగారు బస్తీలో చూపిస్తే గాని కుదరదన్నారు. ఆయనకు బాగా పరిచయంవున్న పెద్ద డాక్టరుగారికి చీటీ రాసిచ్చారు. ఆస్పత్రిలో వుంటే గాని వీల్లేదన్నారు. చేర్పించాంమామయ్యా. నువ్వెక్కడ ఉన్నావో కనుక్కొని వుత్తరంముక్క రాసి పడేయమని అత్తయ్య ఒకటేమాట! దేవుడులా నువ్వే యెదురయ్యావు ఉత్తరం రాద్దామా అంటే ఎక్కడికని రాయనూ? ఏమీ తోచక అట్లా ఆలోచిస్తే...! పద, ఆస్పత్రికి పోదాం. ముందు నువ్వు అత్తయ్యకి కనిపిస్తేగాని ఆవిడ మనస్సు శాంతించదు. రిక్షామీద నువ్వు పద. నే వెనకాలే నడిచి వస్తాను.''

నడిచి వస్తానన్నాడేగాని సుందరం కూడా మరో రిక్షా యెక్కక తప్పింది కాదు. ఒక్కోరిక్షా ఒక్కోమనిషికే నాయెను మరి! అందులో అది మొదటి తరగతి మునిసిపాలిటీ కూడానూ.

ఆస్పత్రి గుమ్మందగ్గర రిక్షా ఆపి పెద్దమనిషి సుందరంతో సహా లోపలికి వెళ్ళాడు. కొండయ్య ఆయన తిరిగి రాగలంతవరకూ అక్కడే గుమ్మంలోనే వేచివుండాలి. అబ్బ, ఈలోపల ఎంతో మందిజనం ''ఏయ్, రిక్షా వస్తావా?'' అని అడుగుతూంటే ''రానుబాబూ'' అని సమాధానం చెప్పేటప్పటికి విసుగుపుడుతుంది. బొత్తిగా జవాబు చెప్పకుండా కూకుంటే ''యేం మిట్టపొగరూ?'' అనుకుంటారు. ఒకళ్ళచేత తను పాడుమాటలు పడాల్సిన అవసరం యేంకాలిపోయింది గనక?

కాలంగడపటంకోసం కొండయ్య కథ అల్లుతూ కూర్చున్నాడు. సుందరం రిక్షా యెక్కిన పెద్దమనిషిని మామయ్యా అని పిలుస్తున్నాడు. అత్తయ్యకి ఉబ్బసం జబ్బు యెక్కువయితే దగ్గరి పల్లెటూరునుంచి బస్తీకి తెచ్చింది సుందరం. బహుశా అతను ఆయనకి అల్లుడై ఉంటాడు. మామయ్య ఏదో వ్యాపారంమీద దేశదేశాలూ తిరుగుతాడు. ఒక్కనాడు ఆయనకు యిల్లు పట్టదు గావును-ఏరోజు యెక్కడ ఉండేదీకూడా నిశ్చితంగా తెలీదన్నమాట! అందుకనే సుందరాన్ని యిల్లరికం వుంచుకొనుండాలి. ఆ సంసారానికి చీకూచింతా లేదా? యజమాని ఇంటవుండని ఇల్లు, అల్లుడు నిత్యమూ అక్కడే వుండే యిల్లూ, యేరోజున రోగం యెక్కువవుతుందో తెలీని రోగి వున్నయిల్లూ అది! సుందరానికి పెద్దవయసేమీవుండదు. యింకా యిరవై అయిదు నిండినాయో లేదో---- పిల్లలేమన్నా కలిగినారో లేదో! యింక, యేమో వివరాలతో మనస్సు మధనపడుతోంది.

సరిగ్గా గంట గడిచింది. పెద్దమనిషీ అల్లుడూ తిరిగి బజారుకు వచ్చేసరికి. మళ్ళీ ఇద్దరూ మాట్లాడుకోవటం మొదలెట్టేసరికి కొండయ్య ఆలోచనలకు స్వస్తిచెప్పి చెవులు విప్పి వినసాగాడు.

"డాక్టరు మాంచి పేరున్నవాడు. ఈ దెబ్బతో రోగం నయంకాక తప్పదని గట్టి నమ్మకంగా వుంది-ఆ!"

సుందరం యేదో నసిగినట్టుగా అన్నాడు, కొండయ్యకి వినబడీ వినబడనట్లయింది.

"అయితే పాతికరూపాయలు అప్పుచేసి వచ్చారన్నమాట! అయితే యింద, యీ డబ్బు నీ దగ్గరుంచు. రేపే పాతిక వాళ్ళకు యం.ఓ. చేసెయ్యి. మిగతాది జాగ్రత్త. ఇంకేమయినా కావలిస్తే నాకు రాస్తూండు. ఏమీ లోటు రానీద్దు. నా తరపున అన్ని వ్యవహారాల్లో సానుకూలం చెయ్యాల్సింది నువ్వే! నాకేమో క్షణంతీరుబడి లేదాయె!"

రిక్షా క్రమంగా హోటలుకూ తరువాత రకరకాల యిళ్ళకూ తిరిగింది! చివరకు రైలుస్టేషనులలో కాని దానికి విముక్తి లభించింది కాదు. రైలువేళ మించిపోతుందనీ వురుకులూ పరుగులూ పెట్టి తీరా జేరుకునే సరికి అదియింకా రెండుగంటల ఆలస్యం వున్నదనటంలో- మళ్ళీ వూళ్ళో మిగిలిపోయిన చిన్నపని పూర్తిచేసుకుని పూర్ణహృదయంతో స్టేషనులో పెద్దమనిషిని వొదిలాడు.

రిక్షా ఆగింది. మామయ్య దిగాడు. సుందరం పక్కనే వుండి ''ఇకనేను పోతాను-నువ్వు చెప్పనట్టే అన్నీ చేయిస్తాలే'' అన్నాడు. పెద్దమనిషి యువకుడికీ ఏవేవో వివరాలు చెప్పి మరీ పంపాడు. చివరకు మిగిలింది కొండయ్య.

''పాపం పొద్దుట్నించీ నాతోనే వున్నావు. యేం యియ్యమంటావు?'' అనడిగాడు పెద్దమనిషి.

''మీ దయ! మీకు తెలీదు కనుకనా?''

''తెలీకకాదు. ఎంతయిస్తే నీకు సంతోషమోచెప్పు. నీకు అనవసరంగా కష్టం కలిగించటం నాకిష్టంకాదు.''

''నేనేం చెప్పను,బాబూ, మీకు తోచినంత-''

''పోన్లే యిది తీసుకో.''

కొండయ్య అయిదురూపాయలనోటు అందుకొన్నాడు. పెద్దమనిషి అతడి ముఖంలో పూర్ణ తృప్తి చూచినట్లు ఫీలయి సంతోష పడ్డాడు.

కొండయ్య సెలవు తీసుకుని బండి బరాబరా యీడ్చుకుంటూ మకాంకి చేరుకొంటున్నాడు. అతని మనస్సుమాత్రం ఆలోచిస్తూనే వుంది. ఏమిటీ పెద్దమనిషి వాలకం? తనపన్లు తను స్వంతంగా చూచుకోడు. ఏదో వ్యాపకాల్లో పడి మునిగి తేలుతున్నాడు. నిజానికి మంచిమనిషి! చూస్తూ యేమనుకున్నానో గాని నా ఆలోచనంతా తప్పే పాపం, ఆయన భార్యకు జబ్బు తొందరగా నయమై, ఆయన వ్యాపకాలన్నీ ప టాపంచలయిపోయి- అందరూ కలిసి నట్టింట హాయిగా కాపురం చేసే రోజు ఎంత త్వరలో వస్తే తను దేవుడికంత మొక్కుతాడు. ❋

(తెలుగు స్వతంత్ర 30-12-1952)